

# Ovce na dolgih vožnjah

## Intervali počitka, napajanja in krmljenja

### Načrtovanje in priprava vožnje

1. Združite postanek za živali in za voznika, kadar je mogoče, da **čim bolj skrajšate čas vožnje**.
2. Ovce na dolgih vožnjah in bolj ranljive ovce potrebujejo **daljša obdobja počitka**.
3. Treba je skrbno upoštevati **čas in kakovost počitka ovac** v primeru več zaporednih voženj.

#### **Čas vožnje (vključno z natovarjanjem in iztovarjanjem)**

**Odrasle:** največ 14 ur + najmanj 1 ura počitka + največ 14 ur  
**Sesna jagnjeta:** največ 9 ur + najmanj 1 ura počitka + največ 9 ur

*Temu sledi počitek najmanj 24 ur (iztovorjanje, krmljenje in pojenje).*



#### **Pri načrtovanju vožnje upoštevajte:**

- predvidene podnebne razmere ali nastop žeje v bližnji prihodnosti (vročina, mraz, (zamrznjen zbiralnik)),
- razred in primernost ovac (npr. šibke, breje, v laktaciji, neodrasle),
- trajanje načrtovane vožnje.



### Prevažanje

1. Pred pričetkom vožnje ali odhodom s postanka se **prepričajte, da imajo vse ovce dostop do opreme**. Preverite količino in kakovost vode + krme. Uporabite krmo (kot npr. seno in vlaknine, če so v laktaciji), ki so jo živali navajene jesti.
2. **Preverjajte** živali ob **rednih** postankih za počitek (in tudi po težavnih vremenskih razmerah oz. razmerah na cesti). Vsaka ovca naj bo vidna (npr. zasnova vozil, porazdelitev živali, dodeljeni prostor).
3. Vklopite sistem za napajanje in živalim pokažite, da **imajo na voljo vodo**. Vodo in krmo jim nudite na **ravni tal** in zagotovite, da imajo dostop vse ovce. Spodbujajte jih k pitju (pokažite živalim, kako delujejo napajalniki, najprej ročno nudite vodo ali krmo). V vročem vremenu (še posebej v primeru zamude) ročno napajajte živali, da zagotovite, da vse živali dobijo dovolj vode. Ali so prisotne splošne težave s pitjem? Preverite kakovost vode.
4. **Spremljajte živali** med počitkom (glejte »stran 2«). Če ste v dvomih glede primernosti živali, podaljšajte obdobje počitka in se posvetujte z veterinarjem. Če se vožnja lahko nadaljuje po odpravi težave, po tem izvajajte dodatna preverjanja.
5. Posebno skrb namenite **sesnim jagnjetom!** Te živali so mlade in potrebujejo posebno pozornost. Pomagati morate vsaki posamezni živali (brez uporabe kovinskih nastavkov ali korit), tekoča krma pa mora biti ustrezne temperature in pripravljena v ustrezni raztopini, da preprečite prebavne motnje.
6. Na **namembnem kraju:** živalim nudite **krmo** in **vodo** (nujno pri ovcah, ki so breje več kot tri mesece, posebne zahteve za sesna jagnjeta).
7. Vodite **evidence** in omogočite dostop do njih pristojnemu organu.

## Pregled ovac

Škodljivi vplivi	Klinični/ opazovalni kazalniki	Škodljivi vplivi	Klinični/ opazovalni kazalniki				
Lakota	<ul style="list-style-type: none"> <li>Izguba teže (na dolgih vožnjah)</li> </ul>	Bolezen	<ul style="list-style-type: none"> <li>Nekoordiniranost</li> <li>Drža</li> <li>Šepanje</li> <li>Škripanje/ škrtanje z zobmi / bruksizem</li> <li>Nezmožnost hoje</li> <li>Hoja z nagnjeno glavo</li> <li>Izcedek iz oči in nosu</li> <li>Težave pri dihanju</li> <li>Zvoki pri dihanju</li> <li>Kašljanje</li> <li>Letargija</li> <li>Apatija</li> <li>Neobičajni iztrebki</li> </ul>				
Dehidracija	<ul style="list-style-type: none"> <li>Preizkus s stiskom kože</li> <li>Ekstremna žeja</li> </ul>		Bolečina	<ul style="list-style-type: none"> <li>Očitna bolečina ob palpaciji »poškodovanega« območja</li> <li>Pospešen srčni utrip</li> <li>Škripanje z zobmi</li> <li>Sopenje</li> </ul>			
Premajhno udobje ob počitku	<ul style="list-style-type: none"> <li>Utrujene živali</li> <li>Premalo prostora, da bi se vse hkrati ulegle</li> <li>Obnašanje ob leganju</li> <li>Premalo prostora nad glavo</li> <li>Mrtve živali zaradi zadušitve</li> </ul>			Težave pri gibanju	<ul style="list-style-type: none"> <li>Zdrsi in padci</li> <li>Trda hoja</li> <li>Počasnejša hoja</li> <li>Krajši koraki</li> <li>Šepavost</li> </ul>		
Vročinski stres	<ul style="list-style-type: none"> <li>Sopenje</li> <li>Hitrost dihanja (blag vročinski stres: 40-60 vdihov/min, zmeren vročinski stres: 60-80 vdihov/min, visok vročinski stres: 80-200 vdihov/min, hud vročinski stres: več kot 200 vdihov/min (Silanikove, 2000))</li> <li>Slinjenje</li> <li>Položaj živali (izolirane posamezne živali, skupine v gručah ali razpršene)</li> <li>Povečana telesna temperatura</li> <li>Smrtnost</li> <li>Ekstremna žeja, močna želja po pitju</li> </ul>				Strah	<ul style="list-style-type: none"> <li>Povečanje srčnega utripa</li> <li>Pospešitev dihanja</li> <li>Pozorna glava</li> <li>Stanje pri miru</li> <li>Poskusi pobega</li> <li>Obračanje stran</li> <li>Otrpnitev</li> <li>Nasprotovanje premikanju</li> <li>Pomikanje nazaj</li> <li>Uriniranje in odvajanje blata</li> <li>Škripanje z zobmi</li> </ul>	
Stres zaradi mraza	<ul style="list-style-type: none"> <li>Drgetanje</li> <li>Stanje v fizičnem stiku druga z drugo</li> <li>Znižana telesna temperatura</li> </ul>					Izolacijska stiska	<ul style="list-style-type: none"> <li>Izolacija</li> <li>Oglašanje</li> <li>Škripanje z zobmi</li> </ul>
Izčrpanost	<ul style="list-style-type: none"> <li>Splošna letargija</li> <li>Apatija</li> <li>Pomanjkanje odziva</li> <li>Nezmožnost / odpor do vstajanja</li> </ul>						
Poškodba	<ul style="list-style-type: none"> <li>Vidni znaki poškodbe (znaki ugrizov, rane, podplutbe, praske, odrqnine)</li> </ul>						

Observational and clinical indicators of welfare adverse effects related to sheep ©EFSA, 2011